

як вважається, покликана забезпечити безпеку переміщення військовослужбовців, техніки та іншого. Поява цієї норми пов'язується із великою кількістю інформації, що може бути розповсюджена за допомогою ресурсів Інтернет та здатна таким чином поставити під загрозу життя та здоров'я військовослужбовців, військове майно, та і в цілому – завдати шкоди обороноздатності нашої країни.

8. Новелою є і поява у КК України Статті 111-2. «Пособництво державі-агресору». Вказана норма передбачає відповідальність за низку дій, направлених на надання допомоги країні-агресору. У ній міститься певне коло форм об'єктивної сторони складу злочину, які дозволяють відмежувати її від ст. 111-1 КК України. Ці дії полягають у низці пособницьких вчинків, що здатні заподіяти шкоду національній безпеці України.

Як видно, з представленого – факт збройної агресії московії проти України, обумовив необхідність розвитку законодавства в сфері поглиблення та підсилення захисту в першу чергу основ національної безпеки України. Саме її належний захист є ключовим на даному етапі розвитку українського суспільства.

ДЕЯКІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ЧЛЕНСТВА У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРЬСЬКОМУ КООПЕРАТИВІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Лисяк Олександр, кандидат
юридичних наук, доцент
кафедри правового регулювання
економіки, ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Одним з основних структурних складових суб'єкта господарювання кооперативної форми діяльності є наявність членства в ньому. І саме це відрізняє кооперативи чи їх об'єднання від інших господарсько-правових форм діяльності суб'єктів господарювання в Україні. Членство в кооперативі регулюється нормами національного законодавства, зокрема, ЗУ «Про кооперацію» та ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію». Проте варто зазначити, що питання урегульованості правового статусу членства в законодавчих нормах, у повній мірі не є дослідженим, оскільки для повного розуміння складних внутрішніх відносин між органами управління та контролю кооперативу та його членами необхідно дослідити правову природу членства в кооперативі виходячи із основної мети кооперації, визначеної у ст. 3 ЗУ «Про кооперацію», яка полягає у «задоволенні економічних, соціальних та інших потреб членів кооперативних організацій на основі посдання їх особистих та колективних інтересів, поділу між ними

ризиків, витрат і доходів, розвитку їх самоорганізації, самоуправління та самоконтролю» [1].

Певні проблемні питання членства у сільськогосподарських підприємствах кооперативного типу, як одного з ключових принципів створення й функціонування сільськогосподарських кооперативів, досліджувались вітчизняними та зарубіжними науковцями, зокрема, такими як: В. Гончаренко, В. Зіновчук, О. Крисаловий, І. Лукінов, П. Макаренко, М. Малік, А. Молдаван, О. Онищенко, М. Павленчик, О. Радіонова, В. Семчик, О. Стативка, В. Уркевич, В. Шелестов, В. Янчук, та інші, а їх дослідження дозволяють з наукового погляду обґрунтувати механізм регламентації сільськогосподарської кооперації, стандартизувати їх у нормах чинного законодавства.

Право на членство в кооперативі досліджувала Гафурова О.В., яка зазначила, що «право на членство в кооперативі має особистий, індивідуальний характер, воно є невід'ємним від особи і не може бути передане іншим громадянам, а також не переходить до спадкоємців. Вступ до сільськогосподарського кооперативу здійснюється на підставі письмової заяви, що подається правлінню (голові) сільськогосподарського кооперативу. Тому практику прийому громадян без подання правлінню (голові) сільськогосподарського кооперативу заяви або подання однієї заяви, підписаної членами родини, необхідно вважати неправомірною» [2, с. 51].

Однак залишається невирішеним сукупність проблемних питань, пов'язаних із членством у сільськогосподарських кооперативах у нормах чинного законодавства України, а саме виявлення правових проблем членства у сільськогосподарських кооперативах, що виникають як на стадії вступу до кооперативу, так і після нього, та встановлення шляхів вирішення виявлених правових проблем.

Закон України від 21.07.2020 р. № 819-ІХ «Про сільськогосподарську кооперацію» (надалі – Закон) «визначає правові, організаційні, економічні та соціальні основи функціонування сільськогосподарської кооперації, особливості утворення і діяльності сільськогосподарських кооперативів, їх об'єднань» [3].

Сільськогосподарський кооператив у вказаному Законі визначається як «юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, які є виробниками сільськогосподарської продукції і добровільно об'єдналися на основі членства та на засадах самоврядування для провадження спільної господарської та іншої діяльності з метою задоволення економічних, соціальних та інших потреб» [3].

У порівнянні із попереднім Законом України від 17.07.1997 р. № 469/97-ВР «Про сільськогосподарську кооперацію», який втратив чинність із вступом у силу нині діючого Закону, закріплене у чинному Законі поняття сільськогосподарського кооперативу розширює види і сферу діяльності сільськогосподарського кооперативу у порівнянні із визначенням сільськогосподарського кооперативу, закріпленим раніше [4].

Такі зміни законодавства відобразила у своїй статті Х. Григор'єва, яка вказала, що «вибраний законодавцем шлях полягає у здійсненні «корпоративної ін'єкції», тобто реформування законодавства за рахунок введення механізмів та вимог корпоративного характеру, послаблення класичних кооперативних принципів з метою надання нового поштовху розвитку вітчизняної сільськогосподарської кооперації. Це не є чимось абсолютно оригінальним, навпаки – такі перетворення були загалом прогнозованими, адже вони фактично наздоганяють давно відомі світові тренди у цій сфері» [5, с. 73].

Діючий Закон сам по собі є ґрунтовним та таким, що удосконалює регулювання господарських відносин у сфері кооперації. Але, звісно, як і в будь-якому законодавчому акті, в діючому Законі існують певні недоліки, зокрема, у правових аспектах членства у сільськогосподарських кооперативах, які варто детально розглянути.

Зокрема, привертає увагу і викликає певні складнощі у реалізації на практиці невизначеність моменту набуття членства у кооперативі. Це спричиняє правову нерівність, оскільки членство пов'язується безпосередньо з членськими правовідносинами – правами та обов'язками учасників кооперативу.

Неврегульованим у повній мірі також є питання припинення членства у кооперативі.

Так відповідно до ст. 13 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» членство в сільськогосподарському кооперативі припиняється, в тому числі, у разі припинення участі в господарській діяльності сільськогосподарського кооперативу протягом шести місяців після, якщо більший строк не встановлено статутом сільськогосподарського кооперативу. Питання обов'язкової часті члена кооперативу у діяльності, а в сільськогосподарському кооперативі – також і в господарській діяльності, закріплене Законом у ч. 3 ст. 4 як один із основних принципів сільськогосподарської кооперації, зокрема, як «обов'язковість участі члена сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського кооперативного об'єднання у його господарській та іншій діяльності» [3], а також у ст. 4 ЗУ «Про кооперацію» як «безпосередня участь членів кооперативної організації у її діяльності» [1].

Закон України «Про кооперацію» статтею 13 закріплює вимогу про те, що членство в кооперативі припиняється у разі, зокрема, припинення трудової участі [1].

Проте вказаними нормативними актами, а саме ЗУ «Про кооперацію», а також ЗУ «Про сільськогосподарську кооперацію», враховуючи, що вони є спеціальними по відношенню кооперативних правовідносин, в тому числі і в рамках трудової участі членів кооперативу, не передбачені гарантії для фізичних осіб, які є членами сільськогосподарського кооперативу, проте, у зв'язку з віком, інвалідністю, хворобою, тощо не можуть виконувати свої членські (трудові) зобов'язання. Відсутність даних гарантії фактично

нівелює один із основних принципів кооперації – принцип соціальної справедливості, взаємодопомоги та співробітництва, що в свою чергу суперечить положенню про соціальну орієнтованість нашої держави.

Основні проблемні аспекти правового статусу членства у сільськогосподарських кооперативах складають: відсутність можливості приймати участь у декількох кооперативах, що звужує економічні та соціальні зв'язки між даними суб'єктами; відсутність чіткого статусу та моменту, з якого набувається правовий статус члена кооперативу, що породжує правову плутанину; відсутність соціальної норми щодо постійного членства у кооперативах за певних обставин, що фактично суперечить ст. 1 Конституції України щодо соціальності держави.

Проведений вище правовий аналіз перелічених проблем звісно потребує подальшого дослідження, а тому доречно було б запропонувати деякі варіанти їх вирішення:

виключити положення ст. 13 ЗУ «Про кооперацію» та ст. 13 Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» щодо припинення членства в сільськогосподарському кооперативі у разі припинення участі в господарській діяльності сільськогосподарського кооперативу протягом шести місяців поспіль, якщо більший строк не встановлено статутом сільськогосподарського кооперативу, або розтлумачити у ст. 4 ЗУ «Про кооперацію» та ст. 4 «Про сільськогосподарську кооперацію» поняття «участі члена кооперативу у діяльності кооперативу», із врахуванням випадків фізичної неможливості участі члена кооперативу у його діяльності та уточнити, коли припинення випадки, коли припинення участі не застосовується і/ або закріпити у вказаних нормативних актах принцип застосування мовчазної згоди на прийняття рішень органів управління та контролю та умови, за яких такий принцип мовчазної згоди вважатиметься участю члена кооперативу у діяльності такого кооперативу;

внести до Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» відповідні норми щодо можливості членства у декількох кооперативах;

визначити момент набуття членства та відповідних прав та зобов'язань, безпосередньо у Законі.

Діюче законодавство щодо членства в сільськогосподарському кооперативі в цілому задовольняє вимоги сьогодення, але вимагає йти у напрямку розвитку суспільства, а не наздоганяти його.

Список використаних джерел та літератури

1. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. № 1087-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15#top> (дата звернення: 03.12.2022).
2. Гафурова О.В. Деякі питання права членства в сільськогосподарському кооперативі / Наукові записки. Юридичні науки. Київ, 2003. № 21. С. 51 - 56.

3. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 21.07.2020 р. № 819-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-20> (дата звернення: 03.12.2022).
4. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997 р. № 469/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/469/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 03.12.2022).
5. Григор'єва Х. Законодавство про сільськогосподарську кооперацію: наслідки «корпоративної ін'єкції» / Підприємництво, господарство і право. Харків, 2020. №10. С. 73-77.

ЗАХИСТ ПРАВ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Микитюк В.О., к.п.н., доцент кафедри,
публічного та приватного права
Державного біотехнологічного
університету
<https://orsid.org/0000-0002-4744-7403>

Микитюк С.О., к.п.н., доцент кафедри
теорії і методики викладання суспільно-
правових дисциплін ХНПУ імені
Г.С.Сковороди
<https://orsid.org/0000-0002-8620-1887>

Збройна агресія Російської Федерації проти України призвела до суттєвих руйнувань, загибелі значної кількості людей серед цивільного населення, зокрема і дітей, спричинила необхідність запровадження воєнного стану і активзації дії міжнародних норм і стандартів у сфері захисту прав людини в умовах воєнного стану.

Так, у випадку оголошення війни, виникнення будь-яких збройних конфліктів починають діяти Женевські Конвенції, які були прийняті у 1949 році і поступово підтримані 190 країнами, є частиною міжнародного гуманітарного права, що регламентують правила ведення війни. На сьогодні, Женевські Конвенції включають чотири договори і два Додаткових Протоколи, які спрямовані на захист різних категорій осіб - поранених, військовополонених, цивільного населення, жертв конфліктів і містять обмеження щодо жорстокості під час збройних конфліктів.

Цивільне або мирне населення визначається як особи, які не є членами збройних формувань і не беруть прямої участі у бойових діях під час